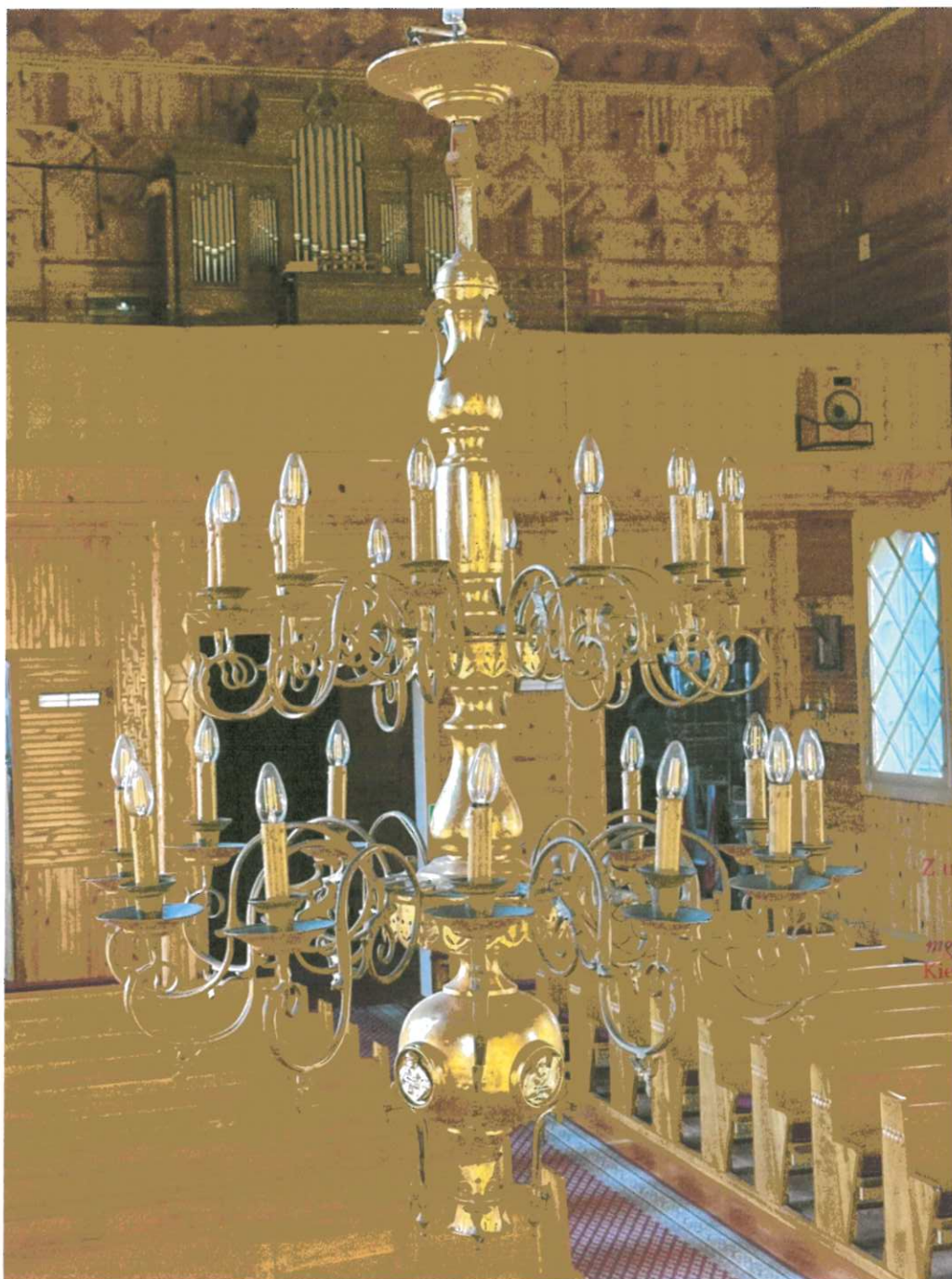

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

ŻYRANDOL

Z KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚWIĘTYCH APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA W MAJDANIE STARYM

Z up. Lubelskiego Województwa
Konservatora Zabytków
mgr inż. arch. Olgiera Dąbora
Kierownik Delegatury w Zamościu

Autor programu prac konserwatorskich i restauratorskich:

mgr Barbara Woch

ZAŁĄCZNIK

do pisma / postanowienia / decyzji
organu ochrony zabytków

znak Z-III.5193.58.1.2024

z dnia 13.03.2024

Opaka 2024

**WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW**
w Lublinie
DELEGATURA W ZAMOŚCIU
ul. Staszica 29, 22-400 Zamość
tel./fax 84 638 59 71

ARTEMIS

Konserwacja Dziel Sztuki
mgr Barbara Woch
Opaka 111A, 37-600 Lubaczów
NIP 7931270774, REGON 387839820
tel. 607803930

1. KARTA IDENTYFIKACYJNA

A. DANE PRZED KONSERWACJĄ

MIEJSCOWOŚĆ:

Majdan Stary

RODZAJ:

Żyrandol

CZAS POWSTANIA:

XIX w.

AUTOR, WARSZTAT, SZKOŁA

NN

DATA I NUMER WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW

.....

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA/LOKALIZACJA:

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym

WŁAŚCICIEL:

Parafia pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym

Majdan Stary 37

23-414 Majdan Stary

TECHNIKA:

Odewanie, sztancowanie,

WYMIARY:

Wysokość: 155 cm

Średnica: 100

INSKRYPCJE:

brak

B. DANE O KONSERWACJI

INWESTOR:

Parafia pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym

Majdan Stary 23

23-414 Majdan Stary

1.ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Pierwsza wzmianka o świątyni /cerkwi grekokatolickiej/ w Majdanie pochodzi z 1714 roku. Cerkiew ta została zniszczona przez ogień w roku 1790 - razem z plebanią i wszystkimi dokumentami

fundacyjnymi. W jej miejscu wybudowano nową drewnianą świątynię pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa.

Przy cerkwi w Majdanie Książpolskim / Starym / dekanat szczeczeski, istniało "od niepamiętnych czasów" bractwo cerkiewne pw. św. Mikołaja, liczące według wykazu z 2 lipca 1833 r. 10 członków. Według spisu z 1832 parafia liczyła 702 wiernych. Według innego wykazu - z roku 1840 Majdan Książpolski należał do parafii greckokatolickiej w Soli – a parafia liczyła wówczas 1170 wiernych. W roku 1875, na mocy kasaty unii brzeskiej, cerkiew greckokatolicką zajął Kościół Prawosławny - któremu to w lutym 1919 roku cerkiew została odebrana i konsekrowana na kościół rzymsko-katolicki (parafię erygował ks. bp Marian Fulman).

Przed przejęciem cerkwi na kościół rzymsko-katolicki katolicy parafianie należeli administracyjnie do parafii łacińskiej w Puszczy Solskiej (obecnie św. Marii Magdaleny w Biłgoraju). Pierwszym proboszczem parafii rzymsko-katolickiej był ks. Jan Ołdak.

Obecny kościół, pw. św. App. Piotra i Pawła, wybudowano w latach 1903-1906 jako cerkiew prawosławną. W roku 1919 cerkiew została zamieniona na kościół katolicki, rozbudowana w kierunku zachodnim z zachowaniem układu przestrzennego cerkwi. Obecnie jest to budowla drewniana, jednonawowa, konstrukcji zrębowej na planie wydłużonego prostokąta z trójbocznym prezbiterium. Do mniejszego prezbiterium w stosunku do nawy przylegają po lewej i prawej dwie zakrystie. Przy nawie od strony zachodniej kruchta nad którą wznosi się czworoboczna wieża z ośmioboczną kopułą wznoszącą się ku górze z krzyżem na szczycie. Kościół kryty dachem dwuspadowym, pokryty blachą z neobarokową wieżyczką na połączeniu nawy z prezbiterium. Wieżyczka kryta dachem hełmowym z latarnią na sygnaturkę.

We wnętrzu ustawiono 3 ołtarze drewniane. W ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Bożej Różańcowej, ołtarz boczny po lewej stronie - św. Franciszka, a po prawej - św. Mikołaja.

3.OPIS, ANALIZA FORMY, FUNKCJI I TREŚĆ

Żyrandol wykonany ze stopu metali, złożony z tralkowego trzonu do którego umocowano dwa rzędy ramion podtrzymujących świece. Trzon żyrandola zwieńczony krzyżem umiejscowionym na kuli, poniżej tralki przedzielone dwoma talerzykami ozdobionymi lambrekinem z ażurowym ornamentem. Trzon zakończony kulą ozdobioną nakładanymi plakietkami z przedstawieniami czterech ewangelistów.

Do talerzyków przymocowane esowate ramiona / po 12 w rzędzie górnym i dolnym /w postaci stylizowanych łodyg roślinnych zakończonych profitkami z osadzonymi na nich tulipanowymi tulejkami na świece.

Żyrandol obecnie zelektryfikowany, z gilzami osadzonymi w tulejkach na świece.

4. TECHNIKA WYKONANIA

Tłoczenie, odlewanie, sztancowanie

5. STAN ZACHOWANIA i przyczyny zniszczeń

Stan zachowania zły, wynikający przede wszystkim z powierzchniowych zabrudzeń, naturalnego starzenia się materiałów, jak również w wyniku wieloletniej ekspozycji i narażenia na wahania temperatury i wilgotności powietrza, co doprowadziło do powstania na powierzchni metalu nawarstwień korozyjnych. Proces powyższy szczególnie widoczny na powierzchni ozdobnych plakietek / medalionów/, gdzie uwidaczniają się produkty korozji, mające destrukcyjny wpływ na powierzchnię metalu.

Całość powierzchni pokryta produktami pasywacji i korozji metalu, co powoduje zły odbiór estetyczny. W związku z utratą pierwotnych walorów wykończenia powierzchni metalu, stracił on swoją pierwotną funkcję odbijania światła i wzmocnienia rozświetlenia wnętrza świątyni.

Ze względu na utrudniony dostęp do poszczególnych elementów żyrandola, określenie ostatecznego stanu zachowania będzie możliwe po jego demontażu.

6. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Celem prac konserwatorskich jest przywrócenie pierwotnego stanu technicznego i estetycznego obiektu. W ramach prac konserwatorskich proponuje się usunięcie warstwy zanieczyszczeń, produkty korozji metali jak również deformacji.

Ważnym elementem prac konserwatorskich będzie przywrócenie pierwotnego wykończenia powierzchni metalu z zachowaniem patyny szlachetnej, która stanowi warstwę ochronną jak również świadczy o historii i pochodzeniu obiektu.

7. PROGRAM PRAC

1. Demontaż ruchomych elementów obiektu, w tym plakietek.
2. Wyprowadzenie zniekształceń w przypadkach koniecznych.

W zakresie elementów mosiężnych

3. Oczyszczenie z produktów korozji metodą chemiczną / kąpiele w 10 % roztworze winianu sodowo-potasowy w NaOH z zachowaniem patyny szlachetnej.
4. Przywrócenie powierzchni wykończenia pierwotnego jako powierzchni polerowanej.
5. Nałożenie inhibitora korozji / benzotriazol /.

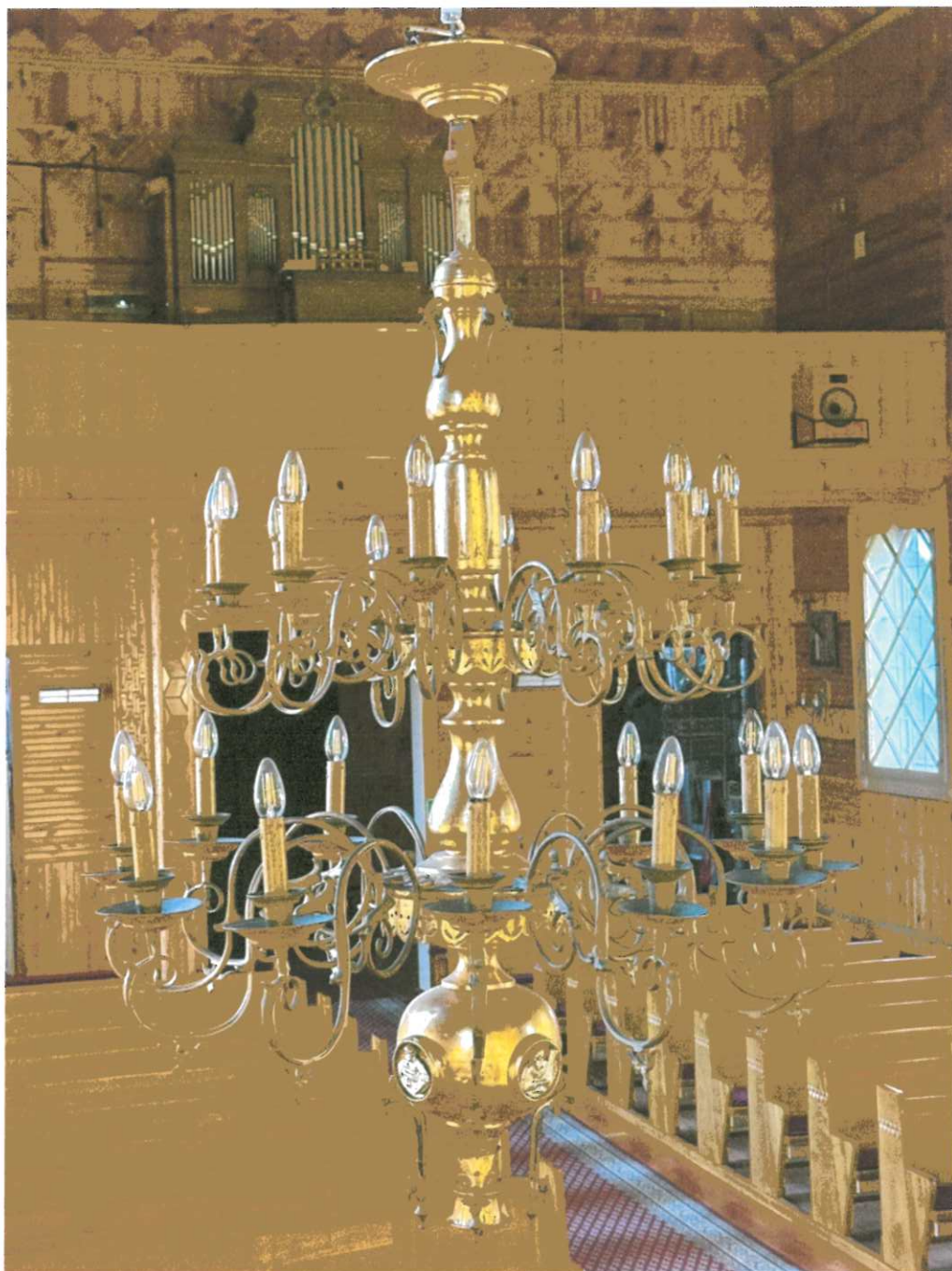
1. Nałożenie warstwy zabezpieczającej – Paraloid B-44 w ksylenie.

W zakresie elementów stalowych

2. Usunięcie produktów korozji metodą mechaniczną / np. przy użyciu mikropiaskarki /.
3. Opracowanie powierzchni metalu przywracające jej stan pierwotny.
4. Nałożenie inhibitora korozji / tanina w alkoholu /.
1. Nałożenie warstwy zabezpieczającej i uszczelniającej / Paraloid B-44 w ksylenie, Cosmoloid B-80 /.

Montaż całości wraz z wykonaniem nowej instalacji elektrycznej.

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, żyrandol, XIX w. stan przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, fot. 2024 r.

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, żyrandol, XIX w. stan przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, fot. 2024 r.

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, żyrandol, XIX w. stan przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, fot. 2024 r.

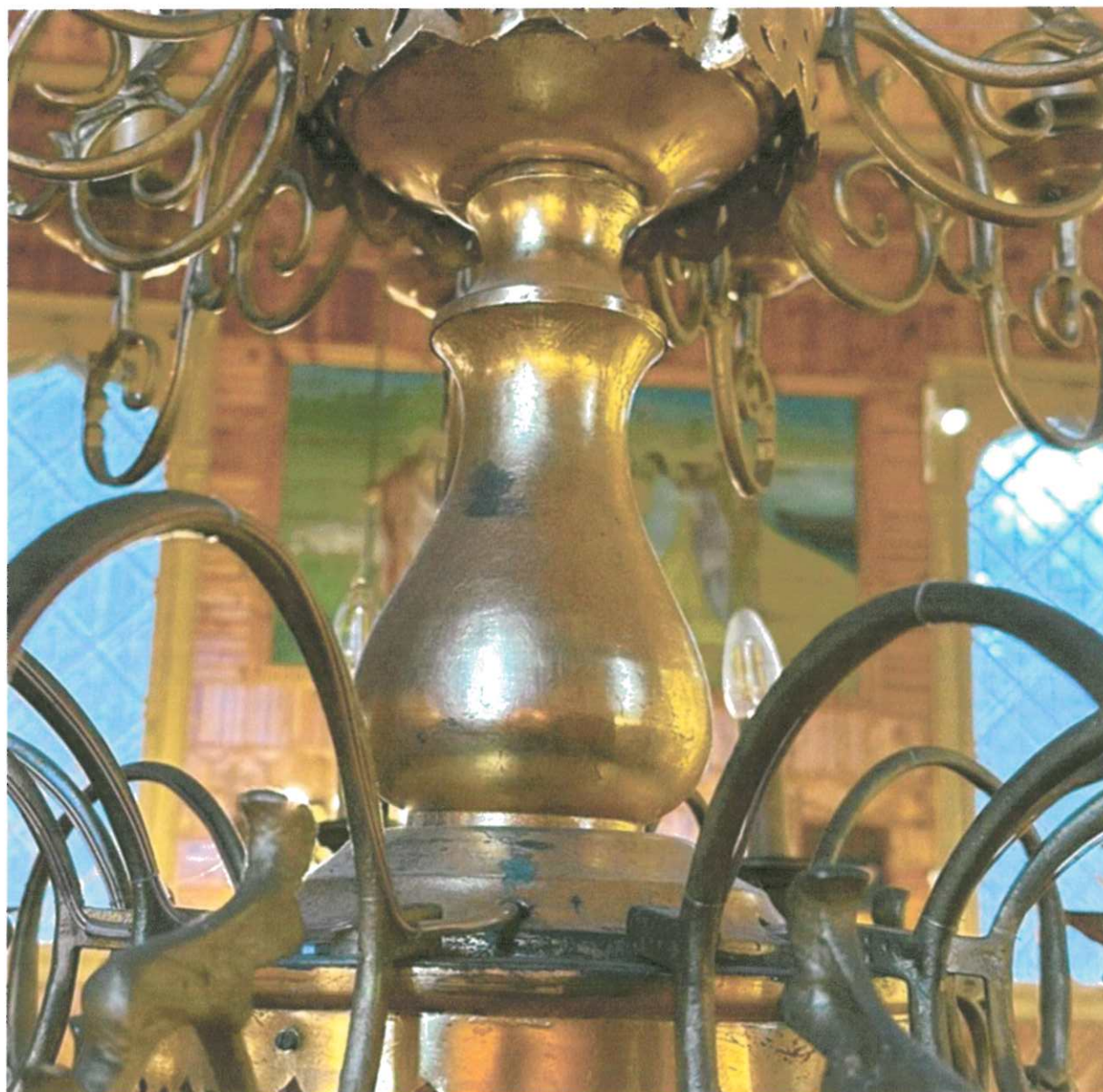

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, zyrandol, XIX w. stan przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, fot. 2024 r.

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, żyrandol, XIX w. stan przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, fot. 2024 r.

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, zyrandol, XIX w. stan przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, fot. 2024 r.